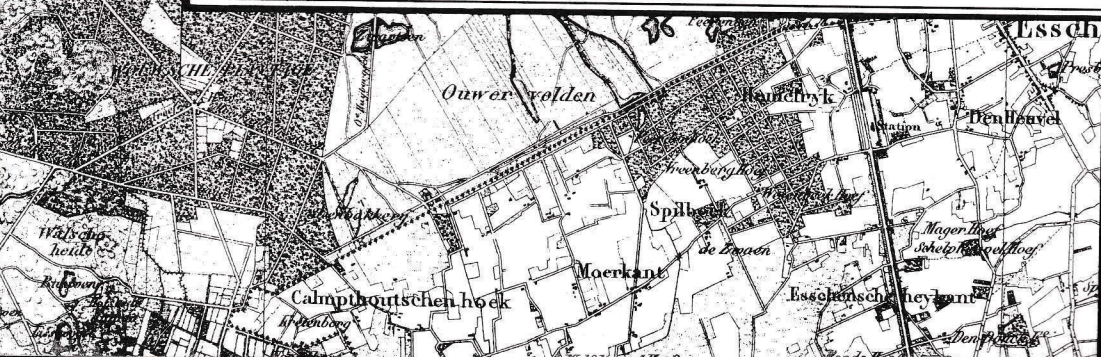




heemkunde kring
DE VIERSCHAER
WOUW

Wouw in de Tweede Wereldoorlog



De Duitsers willen het Nederlandse metaal

Alles wat de Duitsers konden gebruiken voor hun oorlogsvoering moest in de loop van de zomer van 1941 ingeleverd worden. In Duitsland en Italië hadden de gezinnen al langer hun metalen voorwerpen in moeten leveren. Het was Goering een doorn in het oog dat Duitsland uit zijn beperkte voorraden koper, nikkel, tin en lood een bepaalde hoeveelheid aan het Nederlandse bedrijfsleven moest leveren. Vandaar dat Goering vond dat ook Nederlandse gezinnen hun gebruiksvoorwerpen in moesten leveren. Toen Duitsland weigerde om een verklaring te ondertekenen dat de ingeleverde voorraden in Nederland zouden blijven, weigerden de Nederlandse secretarissen-generaal hun medewerking aan de inzameling en de verordening werd daarom alleen door Seyss-Inquart ondertekend.¹⁾

In het Wouwse archief zit een uitgebreid technisch stuk van 1 juli 1941. Daarin staan richtlijnen voor het inleveren van non-ferrometalen. Omdat het moeilijk was om de inzameling ter plaatse goed op touw te zetten, werd gekozen om via de rijksinspectie voor bevolkingsregisters de inlevering te regelen. Alle hoofdbewoners van de woningen werden aangeschreven om persoonlijk hun metalen in te komen leveren. Pas op 12 januari 1942 vond in Wouw die inlevering plaats, maar cijfers van de hoeveelheid ingeleverde voorwerpen zijn daarvan in het Wouwse archief niet bewaard gebleven. Vast staat dat net zoals in andere gemeenten een groot deel van de bevolking aangaf dat ze niets had wat voor inlevering in aanmerking kwam. Veel werd verstopt, begraven en achtergehouden. En ook het personeel dat de inzameling moest verzorgen, hield zich niet altijd aan de regels.

"Daar kwam nog bij dat het personeel van de verzamelplaatsen lustig mee saboteerde: wie 'goed' was, mocht

41

*vaak een groot deel van hetgeen hij kwam aanbieden, weer meenemen, wie 'fout' was, werd onbarmhartig aangepakt en soms ook nog benadeeld wanneer de metaalwaarde van de ingeleverde goederen vastgesteld moest worden.*2)*

De opbrengst viel de Duitsers over het hele land genomen bitter tegen. Er was gedacht dat het bedrijfsleven tussen de 1.500 en 2.000 ton in zou leveren en de huishoudens tussen de 6.000 en 6.500 ton. Uiteindelijk werd ongeveer 1.500 ton door het bedrijfsleven ingeleverd en de burgers leverden eenzelfde hoeveelheid in.

In België leverde een soortgelijke invordering 9.000 ton op, maar daar was bepaald dat gezinshoofden die niet een bepaald minimumgewicht inleverden, een extra belastingaanslag zouden krijgen.

Inlevering

De inlevering van de metalen voorwerpen had Seyss-Inquart aan een groot aantal voorwaarden gebonden. Zeker als het om grote voorwerpen ging, moest men voorzichtig te werk gaan.

*"Wanneer groote volumineuze voorwerpen worden ingeleverd, gelieve men deze niet, om ruimte te besparen, in elkaar te slaan. Veeleer trachte men deze voorwerpen op te vullen met een menigte kleinere voorwerpen, waardoor reeds bij de plaats van inzameling ruimte kan worden bespaard.*3)*

Er werd een verdeling in zes soorten metaal gemaakt: koper, messing, nikkel, tin, lood en legeringen (brons, nieuwzilver, tinlegeringen).

Daarna volgt een opsomming van voorwerpen die ingeleverd moeten worden. Asbakken, beeldjes, bestek, bloembakken en vazen, gongen, kandelaars, tabakspotten en vogelkooien. Het is een lange lijst, waarbij met cijfers aangegeven werd welk soort metaal te verwachten was.

Voor de ambtenaren die met de invordering waren belast was het ook zaak dat ze ijzeren voorwerpen konden onderscheiden van de rest. Vooral als het om ijzeren voorwerpen ging die met een laagje koper of nikkel waren bedekt.

"Daarom is het van belang, indien de betrokken ambtenaren zich voorzien van een magneet. Ook door de metaallaag heen trekt het ijzer aan, en kan dus ijzer op deze wijze van onder de werkingssfeer der verordening vallend metaal worden onderscheiden.", zo schrijft de verordening voor.

Kunstvoorwerpen

Overigens was een groot aantal voorwerpen van levering uitgezonderd. Voorwerpen met historische, artistieke en antiquarische waarde behoeften niet ingeleverd te worden.

Uit een aanvullende verordening blijkt, dat ook deurklinken en reguleringsknoppen van de centrale verwarming niet naar de invorderingsadressen gebracht behoeften te worden.

Vazen, asbakken en schalen moesten wel gebracht worden, maar bestek dat dagelijks gebruikt werd, werd weer uitgezonderd.

Er werden een aantal museumdeskundigen benoemd om voorwerpen op hun artistieke of historische waarde te beoordelen. Kunstvoorwerpen uit Wouw moesten bekeken worden door M.J.M. Ebeling van het gemeentearchief uit 's-Hertogenbosch. In latere instantie werd dit Joh. J. Wertz van museum De Ghulden Roos uit Roosendaal.⁴⁾

Cijfers over de Wouwse inlevering zijn, zoals gezegd, niet meer in het Wouwse archief aanwezig. Wel werd op 12 januari 1942 een bedrag van f 10,- uitbetaald voor het vervoer van de ingeleverde metalen van Wouw naar Bergen op Zoom.

In januari 1943 worden er verschillen geconstateerd tussen de ingeleverde hoeveelheid metaal en de uitbetalingen. Consequenties heeft dat overigens niet.

Een jaar later moeten de klokken uit de Wouwse kerktorens wel ingeleverd worden. Die waren bij de non-fermetaalinlevering nog uitgezonderd.

Wouw, 24 september 1995

Noten:

1. Zie Dr. L. de Jong. Het koninkrijk der Nederlanden in de Tweede Wereldoorlog. Deel 5 eerste helft, blz 160 ev.
2. Zie noot 1. blz 162.
3. GAW A108. Technische specificaties van de inlevering van non-ferrometalen. Stuk is gedateerd op 1 juli 1941.
4. GAW A108. Stuk II en Stuk III als aanvulling op de technische verhandeling van 1 juli 1941.

